

Kiszelovics Ildikó Egyéni Vállalkozó

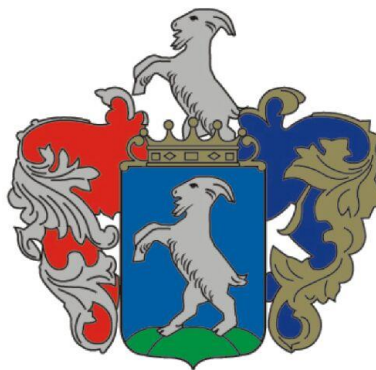
Iroda: 5000 Szolnok, Szántó krt. 52. I. lh. II/5

Sz.: 16/2020.

KUNHEGYES VÁROS

TELEPÜLÉSKÉPI RENDELET MÓDOSÍTÁS

ALÁTÁMASZTÓ MUNKARÉSZ

Szolnok, 2020. szeptember hó

ALÁÍRÓLAP

Kunhegyes Város Önkormányzata településképi rendelet módosításához

Készítette:

.....
Kiszelovics Ildikó
Településmérnök, városépítési,
városgazdasági szakmérnök
TT-1-16-0238/2005

TARTALOMJEGYZÉK

- Bevezetés
- Országos védelem
- Helyi művi védelem
- Helyi területi védelem
- Helyi védelem alatt álló temeztő
- Helyi természeti védelem
- Helyi értéktár elemei
- Összefoglalás

Bevezetés

Kunhegyes város Önkormányzatának Képviselő – testülete 2017-ben Képviselő – testületi határozattal jóváhagyta a településképi arculati kézikönyvet, majd a kézikönyvvel összhangban 2019-ban megalkotta a településképi védelméről szóló rendeletet.

A 8/2018. (IV.25.) Önkormányzati rendelet Kunhegyes Város településképi védelméről 2. melléklete tartalmazza a helyi védett értékeket, azonban a melléklet tartalmazza az országos védelmet is, melyet magasabbrendű jogszabályok védenek, így a védelem is magasabb szintű, valamint olyan elemeket is tartalmaz (pl: gyűjtemények stb), melyek nem a településképi rendelet tartalmi követelményei szerinti. Ezen értékek, bár a település hagyományaihoz, múltjához kötődnek és a település számára kimagasló értéket képviselnek, azonban más rendelet hatálya alá tartoznak.

A településképi védelmi rendelet módosítás a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény és a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően tartalmazza a településképi szempontjából meghatározó védett értékeket. Jelen alátámasztó munkarész, pedig a településképi rendelet módosítás 2. mellékletének alátámasztását biztosítja.

Az alátámasztó munkarész a helyi értéktár elemei közé sorolta azokat az értékeket, melyek a település múltjához, hagyományához tartoznak a 8/2018. (IV.25.) Önkormányzati rendelet Kunhegyes Város településképi védelméről 2. melléklete tartalmazta azokat, azonban nem illeszthetők be azon értékek sorába, melyekre a településképi rendelet tartalmi követelményei szerinti, így a településképi rendelet módosítás már nem tartalmazza ezeket. Ezen értékeket az Értéktár Bizottság javaslatával kiegészítve ezen alátámasztó munkarész tartalmazza és javasoljuk az Értéktárban nyilvántartani, vagy külön önkormányzati rendeletben meghatározni és megőrzésükről gondoskodni.

Országos védelem

Kunhegyes város országos védelem alatt álló műemlékei a következők:

Református templom, Kunhegyes Szabadság tér, hrsz: 448

Református Templom

A reformáció szelétől áthatva a kunok is áttértek a protestáns hitre. A XVI. század közepétől a lakosság református lett. Templomunkat 1683-ban a betörő tatár seregek elpusztították, majd 2 évtized elteltével a szerbek tették tönkre. Ezért újat kellett építeni, melyet 1766. májusában szenteltek fel. A XIX. század elején a lakosság száma olyannyira megemelkedett, hogy a folyamatos toldozgatások már nem voltak elegendők. 1826. december 13.-án a „Consistoriális gyűlésen” olyan határozat születik, mely szerint új templomot kell építtetni.

Egy időben két mesterembert is megbíztak a tervek elkészítésével: Grizner Józsefet és Homályossy Ferencet, ez utóbbi tervét fogadták el. A templom kiválasztásakor 2

alternatíva vetekedett egymással: vagy a piactéren (a mai rózsakert helyén), vagy a régi templom alapjaira szeretnék volna felépíteni. 1827-ben jelölték ki a templom helyét, és el is kezdték a munkálatokat. Az építkezés azonban többször is megakadt különböző okokból: pénz-, eszközhány, kolerajárvány miatt.

1839-re mégis az a kívánság fogalmazódott meg az emberekben, hogy a Heves - nagykunsági Egyházmegye legnagyobb templomát kell ide építeni két toronnyal. Ezért fel is kérték „Egri Kőműves Streimelvogel Mihály” urat a terv elkészítésére, de a tervező ennek mestere: a nagy Hild József lett. Az új tervek szerint egy kéttornyú, kettős karzat elrendezése és az előbbinél szebb külső és belső esztétikai hatású templom épült. 1847-re az új harangok is elkészültek, így összesen 4 harangot helyeztek el a toronyban, amelyből jelenleg 3 szól. 1848. őszén felszentelték az új templomot és megtartották az első istentiszteletet. Az új templom befejezésének végleges időpontjának az 1859-es évet tekinthetjük, amikor a templom köré a régi templom anyagából magas kökerítést készítettek, amelyet 2001-ben építettek újjá.

A gyülekezet orgonája 1906-ban épült Kerékgyártó István debreceni orgonakészítő mester által, jelenleg 34 regiszteres, és kétmanuál pedálos.

Végezetül 1-2 adat a templom méreteiről: A csillag magassága 47,5 m. A külső hosszúsága: 53 m. A külső szélessége: 24 m. A belső magassága: 26 m. A falak 1 m vastagúak.

A magyarországi református templomok között az egyik legnagyobb. Ülőhelyeinek száma: 1200, befogadó képessége: kb. 5000 fő.

Ma Kunhegyes lakossága 8520 fő, melynek többsége reformátusnak tekinthető. Istentiszteletünk vasárnap délelőtt 9 órakor kezdődik. (FORRÁS: Kunhegyesi Református Egyházközség)

A református templom műemléki környezete: 1967, 244, 445, 447, 449, 450, 456, 617 hrsz

Könyvtár, Kunhegyes, Ady endre út 2. (hrsz: 447)

Zsigmond Ferenc Városi Könyvtár

A Kunhegyes Város Önkormányzata tulajdonában lévő kunhegyesi 447 hrsz-on nyilvántartott Ady E. utca 2. szám alatti ingatlanon található Zsigmond Ferenc Városi Könyvtár épület. A község főterén a templomtól északra elhelyezkedő 1739-ben épült barokk stílusú „T” alaprajzú földszintes magastetős épület. Belseje részben boltíves födém szerkezetű hasonlóképpen az alatta húzódó pince is. Mindhárom homlokfalát barokkos többszörösen ívelt oromzat díszíti. A köztudatban „Sóház” néven maradt fenn, amely valóságban történetileg nem bizonyítható. Az elmúlt évszázadokban több igen eltérő használatáról van tudomásunk. Legújabb kori történetében 1964-től könyvtár; 1978-1981-es igen jelentős felújítás alkalmával nyerte el mai igen tetszetős belső és azóta már felújításra szoruló külső formáját.

Víg Márta könyvtáros kutatása:

1981. május 22-én került sor a felújított, 389 négyzetméteres községi könyvtár ünnepélyes átadására. Avatóbeszédet mondott Villangó István a Művelődésügyi Minisztérium Közgyűjteményi Főosztályának vezetője. A felújítás 5 millió forintba

került. A mendemondával ellentétben egy tudományos munkából megtudhatjuk az épület eredeti rendeltetését is: „...éppen a karcagújszállási városháza építésével egyidejűen (1737) épült fel Kunhegyesen, a község főterén a községháza is, amely „T” alakú fundamentumával, boltíves pincesorával, földszintes felépítményű szobáival, boltíves, árkádos tornáccal, három nyeregtetős homlokfalával és oromzatával a korabeli barokk építészet igen szép emléke.” (Kiss József: *A pesti Invalidus Ház jászkunsági földesurasága 1731-1745. Bp. Akad. K., 1992. 99. old.*)

A könyvtár körül műemléki környezet nem került kijelölésre.

Szentháromság, Római Katolikus Templom, Kunhegyes, Dózsa György út 40. (hrs. 2275)

Római katolikus templom

A Kunhegyes, Dózsa Gy. u. 40. szám alatt található római katolikus templom 1817-1820 év között épült. Homályossy Ferenc szolnoki építész tervezte és építette a már 1779 évtől meglévő kápolna bővítésével illetve átépítésével. A templom neoklasszikus stílusú, melyre jellemző, hogy feleleveníti az antik görög-római művészet elemeit.

A templom egyhajós, egyenes szentélyzáródású, egy homlokzati tornyos építmény. Nyugati oldalán sekrestyével. A templom csehboltozattal fedett.

A templom 1832-ben már a mai helyén és készen állt. Pyrker László egri érsek ünnepélyesen szentelte fel, a Szentháromság tiszteletére.

A templom befogadó képessége kb. 800 fő. A torony magassága 27 m, az épület hossza 33m, szélessége 11. m.

A templom teljesen magán viseli Hild József építésének összes jegyeit (-3 boltszakaszos mezővel fedett tér, a szentélyben díszes templomi pad, fa oltár és oltárkép, a kaput közrefogó négy lapos falpillér, az attika feletti félköríves ablakok)

A főoltár két szélén 1-1 térdeplő angyal látható, melyek 1904-ben készültek a Nemes család adományából. A mellékoltár is fából készült. Mária Lourdesi megjelenését ábrázolja. A szószék a nyugati hajóban látható, mely két részből áll. Az üvegablakai a magyar szenteket ábrázolják. Az oltárkép készítőjének neve nem ismert. A falképeket 1905-ben Juranek Antal festette.

A harang szerepe a hívás, figyelmeztetés, és emlékezés. A három díjnyertes harangot Szlezsák László Budapesten készítette 1927-be. 2003 évben újították fel. Orgonáját Ország Sándor építette 1913-ban.

1820 évtől napjainkig 18 plébános állt a kunhegyesi római katolikus hívők szolgálatában.

A római katolikus templom műemléki környezete: 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2276, 2349, 2459, 2480/1, 2460/2, 2461/1

Komlósi – féle szélmalom, Kunhegyes Tanya 1627 (hrs: 1511/1 és 1511/2)

Szélmalom

Kunhegyes Város Önkormányzata tulajdonában lévő kunhegyesi 1511/1 és 1511/2 hrsz-on bejegyzett Purgány úton található **Komlósi-féle szélmalom** épület.

A holland típusú, ötszintes szélmalom 1859-ben épült, szélvitorlái a széliránynak megfelelően forgathatók. Az épület vályogszerkezetű, téglaköpeny falas, benne 3 pár kő őrlő. A kerek falú, csonkakúp alakú téglapítmény adatai Horváth Lajos⁺ szerint a következők: A földszint külső kerülete 32,13 m, az átmérője tehát 10,23 m. A földszinttől a fal magassága 12,07 m, a malomtest felső átmérője 5,91m, a külső-felső-kerülete pedig 18,56 m. A falazó téglái 5x30/5,5x6,5 cm méretű. A föld feletti téglasorok száma: 169 sor. A fal vastagsága a földszinten 90 cm, a II. szinten 75 cm, a III. szinten 60 cm, a IV. szinten 45 cm, az V. szinten 30 cm. Egy ilyen szélmalom megépítéséhez 130.000 téglára volt szükség.

Az építője Mohácsi Bálint szélmolnár 1898-ban eladta Lada Mihálynak, aki 1902-ben adta el Komlósi András szélmolnárnak, aki az ötvenes évekig üzemeltette. 1970-ben a Néprajzi Múzeum vásárolta meg az örökösöktől azzal a céllal, hogy lebontják és Szentendrén építik fel. Szerencsénkre ez nem történt meg és a város 1990-ben a már igen lepusztult malom épületet visszavásárolta. 1998-tól megkezdtek az épület felújítását a tetőszerkezet teljes felújítását, homlokzat és belső födémelek felújítását. 2005-ben lett felújítva az építmény, de néhány év elteltével vitorláját egy nagy szélvihar megsemmisítette. Legutóbbi felújítása 2018-ban volt, melynek során új tetőt és vitorlát kapott.

A malom körül műemléki környezet nem került kijelölésre.

Helyi művi védelem

Teljes épületre kiterjedő helyi művi védelem alatt álló épületek:

Kunkapitány Ház Kunhegyes, Tomaji u. 9. (hrsz. 2427)

A módos gazda lopott tornácos házát az 1880-as években nemzeti Csávás Péter építtette. Vásárlás útján került a burai Szentjóni (tanító) család tulajdonába. Utolsó tulajdonosa Solymossy Lászlóné Szentjóni Ilona volt. Az ő örököseitől vásárolta meg az Önkormányzat az ingatlant. A lakóépület 2 szoba, előszoba, konyha, spájz, nyári konyha, pincehelyiségekből áll. A ház Varga Imre (1813-1866) nagykunkapitány tiszteletére lett berendezve. Három eredeti bútordarabja kiemelt védelmet érdemel: intarzia berakásos páros ágy, sarokszekrény. A helyiségek régebbi, tájjellegű bútorokkal és tárgyakkal lettek berendezve a lakosság adományából. A házához hatalmas udvar tartozik melléképületekkel. Régen azt tartották, hogy akkorának kell az udvarnak lennie, amelyben egy megrakott szekér meg tud fordulni.

Iskola épület Kunhegyes, Kossuth Lajos út 43. (hrsz. 1963)

A Kunhegyes Város Önkormányzata tulajdonában lévő kunhegyesi 1963 hrsz-on

nyilvántartott **Kossuth Lajos út 43.** szám alatti ingatlanon található Iskola épület. A város főterének déli oldalán található beforduló sarok épület, amely 1912-1913-ban épült 12 tantermes református iskolaként klasszicizáló stílusban. Az avatás 1913. október 16-án volt. Tervezője sajnos jelenleg nem ismert. Építője Azarik János kőművesmester. Az épület a térfalat 75 m hosszan határolja, illetve a Kossuth utca vonalvezetését is kijelöli, meghagyva a hagyományosan kialakult beépítést, így az épület nem derékszögű a látvánnyal ellentétben. A derékszögtől mintegy 10-15 fokkal eltér ennek a tudatos lényege a perspektív rövidülésből eredő látvány korrigálása. Az épület valós impozáns méretei a szemlélőnek még nagyobbak tűnnek. A korabeli tervezőt dicséri, hogy az alkalmazott térszervezés és szerkezeti megoldások közel száz év múlva is megfelelő működési feltételeket biztosítanak az eredeti való funkcióknak.

Egykori takarékbank épület Kunhegyes, Kossuth Lajos út 39. (hrsz. 2344/1)

A Kunhegyes Város Önkormányzata tulajdonában lévő kunhegyesi 2344/1. hrsz-on nyilvántartott **Kossuth Lajos út 39.** szám alatti ingatlanon lévő **korábbi takarékbank**, később iskola épület. Az épület takarékbank céljaira épült 1896-ban eklektikus stílusban. Építője feltehetőleg Kolosy Mór mérnök. Az épület az elmúlt időszakban többféle funkciót is ellátott, a 60-as évek közepéig eredeti pénzügyi funkcióját megőrzi. Majd a pénzügyi megszüntetése után iskola céljaira lett hasznosítva. Szerkezeti rendszere nem változott, megmaradt eredeti hosszfőfalas tartóvázzal, az épületben lévő szolgálati lakás megszüntetésével felszabadult területen tanterem és vizesblokk lett kialakítva. Az udvar felől található falazott oszlopos nyitott tornác beüvegezésre került. Az udvari főbejárat a déli oldalon megszűnt. Helyette zárt veranda működik. Iskola céljaira az épület nem felel meg. Helyette javasolt a homlokzat helyreállítása után gyűjteményes funkciók telepítése. Jelenleg folyamatban van a kiállító teremként történő működtetés létrehozása.

Városháza épülete Kunhegyes, Szabadság tér 1. (hrsz. 1967)

A Kunhegyes Város Önkormányzata tulajdonában lévő kunhegyesi 1967 hrsz-on nyilvántartott, Szabadság tér 1. szám alatti ingatlanon lévő **Városháza** épülete. Az épület a város főterének nyugati oldalán a Hild József tervezte műemlék 2 tornyú református templommal szemben található, korábbi városháza helyén. 1878-ban épült Púm József királyi mérnök tervei alapján, neoklasszicista stílusban. Építője Karlik János balassagyarmati és Kocka József budapesti építészek. Az 1950-60-as években az épület homlokzatát felújították. Stílusjegyeit eltüntették, az épület jellegtelenné vált. A 90-es évek elején a helyreállítás megtörtént a rendelkezésre álló korabeli fotók alapján. A felújítási terveket Pélyi Ferenc építészmérnök készítette. Jelentősebb szerkezeti átalakítás az épületen nem történt. Az épület déli oldalán lévő oldalbejárat lett megszüntetve, illetve a délkeleti oldalon található irodából vizesblokk lett kialakítva.

Dr Borsos Imre Központi Orvosi Rendelő épülete Kunhegyes, Dózsa György út 4. (hrsz: 2323/6)

Mészáros Endre földbirtokos háza volt, aki 1877. február 14-én Kunhegyesen született. Szülei: Mészáros András földbirtokos, Varga Erzsébet. Iskoláit Kunhegyesen végezte, a gazdálkodást szülei birtokán tanulta. 1901-ben önálló gazdaságának vezetője lett, ahol intenzív belterjes gazdálkodást folytatott modern gazdasági eszközök segítségével. A

vármegye törvényhatóságának s a község képviselőtestületének virilis jogú tagja, s egyházi tanácsos volt. Felesége Mohácsi Julianna Mária - Kunhegyesen született 1883. január 9-én - volt, akit Kunhegyesen 1901. március 28-án vett feleségül. (Szülei: néhai Mohácsi Imre, Tóth Julianna.) - Kunhegyesen halt meg 1946. április 27-én 69 éves korában. Özv. Mészáros Endréné 105 hold földjével kulákklistára került, s elveszítette ingatlanát.

Szomorú történet, amire még az egészen idősek emlékeznek: Mészáros Endre lányát egy kisújszállási fogorvos v. orvos (Csányi nevű) vette feleségül, s ebben a házban éltek. Három fiúgyermekük volt. Csányi az államosítástól való félelmében idegileg összeroppant. Míg felesége egyik fiúkkal a nagyszülőkhöz ment látogatóba Kisújszállásra, két fiát és önmagát injekció által megölte.

Bölcsőde épülete Kunhegyes, Arany János út 26/a. (hrs: 255)

Egykor Fehér Pál villája volt. **Fehér Pál**, földbirtokos, tiszteletbeli főszolgabíró 1885. június 7-én született Kunhegyesen. (Szülei: Fehér Mihály, Szabó Julianna.) A jogot Sárospatakon végezte 1908-ban. A vármegye szolgálatába 1910-ben lépett Szolnokon mint aljegyző. 1915- ben szolgabíróvá választották. Tiszteletbeli főszolgabíró volt Törökszentmiklóson, 1920-1925-ig Kunhegyesen. Kunhegyesi községi képviselő (1925) 1926-ban vonult nyugalomba, utána gazdálkodással foglalkozott. A vármegye törvényhatósági bizottságának és a községi képviselőtest, tagja, a Polgári kaszinó elnöke is volt több éven át. Felesége Elek Mária (1889. április 24. Szülei: Elek Imre, Komáromi Zsuzsanna.). Házasságot kötöttek 1908. szeptember 12-én. Leányuk: Katalin. - 1951- ben halt meg, családi kriptában nyugszik Kunhegyesen.

Volt Járásbíróság (később: ÁFÉSZ) épülete Kunhegyes, Kossuth Lajos út 41. (hrs: 2343/2)

A Kunhegyesen épült első emeletes ház tulajdonosa Bodnár Károly volt. **Bodnár Károly**, földbirtokos, pénztáros (Bihardiószeg, 1888. szeptember 16. - Kunhegyes, 1955. január 9.) Apja gazdálkodó volt. Elemi iskoláit szülőfalujában végezte, majd a családi gazdaságban dolgozott. Békeidőben katonai szolgálatot teljesített 1909-ben a jászberényi méntelep osztálynál, ahonnan 3 évi szolgálat után, mint kitűnően képesített altisztet bocsátották el.

Az első világháború alatt a 7. számú szekeresekhez vonult be harctéri szolgálatra, az orosz, később a szerb harcszintérre. 1915-ben szerelt le.

A trianoni béke után Romániából áttelepült Magyarországra. A jászberényi méntelepen őrmesteri rangban dolgozott, majd Kunhegyesen kapott munkát, mint állatgondozó. Házasságkötése után gazdálkodásba kezdett, mézarszéket nyitott, alkalmazottat tartott.

Gazdálkodással foglalkozott. 1927-ben lett a kunhegyesi Kereskedelmi és Iparbank pénztárnoka. A Polgári Casinó tagja. Téglagyára van (1932)

1945-ben belépett a Független Kisgazdapártba. Az 1945. november 4-én megrendezett nemzetgyűlési választásokon a párt Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei listáján képviselőjelölt volt. 1947 nyarán átlépett a Magyar Függetlenségi Pártba. Az MFP Jász-Nagykun-Szolnok megyei listáján pótképviselő lett, mandátumát október 7-én

igazolták. Az Országos Nemzeti Bizottság törvénysértő határozata után 1947. november 20-án mandátumától megfosztották. Teljesen visszavonult az aktív politikától, hamarosan kulákklistára került, 100 hold földjét és felszerelését elvesztette, házából kiköltöztették.

Lakóépület Kunhegyes, Kossuth Lajos út 7/a. (hrsz: 2885/2)

Mészáros Sándorné (5340 Kunhegyes, Dózsa György u. 20.) tulajdonában lévő kunhegyesi 2885/2 hrsz-on nyilvántartott, a természetben Kunhegyes, **Kossuth L. utca 7/a.** szám alatti ingatlanon található utcai lakóépületet.

Az épület családi lakóháznak épült, valószínűsíthető az 1800-as évek végén, jellegzetes ikeroszlopos, lopott-tornácos, csonkakontyolt nyeregtetős megjelenéssel, Kunhegyesre jellemző hosszfőfalas szerkezeti rendszerű ún. redemptusház, amely így mintegy helyi építészeti stílusirányzat reprezentáns épülete. Az épület jellemző stílusjegyei a jó gazda módjára karbantartott épületen napjainkra sem vesztek el.

Lakóépület Kunhegyes, Kossuth Lajos út 50. (hrsz:427/2)

Kunhegyesen, a Mirhó köz sarkán lévő épület.

Elek Imre bankár egykori eklektikus stílusban épült lakóháza ma Rab Gyula tulajdona.

Elek Imre bankár Kunhegyesen született 1876. április 29-én. Szülei: Elek Imre, Geszti Zsuzsanna. Testvérei: Rebeka, Eszter, Sándor, Bálint. Bankját 1913-ban nyitotta meg Kunhegyesen. 1943. november 16-án 70 éves korában halt meg Kunhegyesen.

Rendőrség épület Kunhegyes, Rákóczi Ferenc u.8. (hrsz: 2016)

(Dr. Vágott Sándor orvos lakóháza volt egykoron.)

Vágott Sándor dr., orvos Kunhegyesen született 1890. november 17-én. Szülei: Vágott Sándor, Nagy Erzsébet. Középiskoláit Kisújszálláson és Debrecenben végezte. Egyetemi tanulmányait Budapesten, s orvosi gyakorlatot is itt szerezte a klinikákon. - Az első világháború alatt 1914-ben vonult be a 17. közös ezredhez, hol kiképzés után több hadikórházban mint közegészségügyi hadapród teljesített szolgálatot. 1915-17-ben az olasz fronton vett részt a zászlóalj segélyhelyen 15 hónapig, 1917-18-ban a zágrábi helyőrségi kórházban mint egészségügyi hadnagy működött. 1918-ban Dalmáciában egy járványkórház vezetője volt. Itt fogságba esett. 1918 december havában szerb fogságból sikerült megszöknie s visszatért polgári foglalkozásához. 1922-1929-ig gyakorló orvos volt Kunhegyesen, majd községi orvossá választották. Az Országos Orvosi Szövetség és a Függetlenségi Kör tagja volt. Feleségétől, Varga Annától elvált. 1959-ben halt meg, a református temető szigeti részében nyugszik.

Szent Imre Katolikus Általános Iskola épülete Kunhegyes, Dózsa György u. 38. (hrsz. 2277)

1931. november 8-án szentelte fel az új, három tantermes katolikus iskolát Szentgyörgyi József tanfelügyelő. Az épületet a Szeplőtelenül fogantatott Magyarok Nagyasszonyának, Boldogságos Szűz Máriának és Szűz Szent Imre hercegnek, a katolikus ifjúság védőszentjének oltalma alá helyezték.

Az építkezés 1929 őszén kezdődött. A kivitelezéssel Lipták János törökszentmiklói és Pál János kunhegyesi építészt bízták meg.

Az alapkőletételnél 1929. október 13-án jelen volt: gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter, aki 40 ezer pengő iskolaépítési segílyt juttatott az egyházközségnek, valamint Gömbös Gyula honvédelmi miniszter, Almásy Sándor Jász-Nagykun-Szolnok vármegye főispánja, Herczeg Béla országgyűlési képviselő, Back Andor főszolgabíró.

A tanítás 1930. szeptember 1-jén kezdődött meg az iskolában, melynek építési költsége (a padokkal együtt) 55 ezer pengő volt.

Király-féle Erzsébet Malom Kunhegyes, Tiszgyendai út (hrsz:3246/2 hrsz)

Napjainkban vendéglátóhely a Tiszgyendai úton.

Király Jenő (1890, Szászberek) Felsőkereskedelmi érettségit tett Szatmárnémetiben. Iskoláinak elvégzése után szülei birtokán gazdálkodott. 1910-ben a MÁV kötelékébe lépett, majd ismét gazdálkodott. 1920-ban egy kisebb malmot vásárolt, majd 1928-ban felépítette a kunhegyesi Erzsébet hengermalmot. Felesége Vékony Julianna volt. Gyermekai: Erzsébet, Ilona, György

Garay utcai óvoda épülete Kunhegyes, Garay u. 2. (hrsz:5)

Óvodaként funkcionáló épület a Garay úton. 1920-as 30-as években épült, Lading Pál főjegyző háza volt.

Épület részletre kiterjedő védelem alatt álló értékek:

Volt kenyérgyár Rákóczi utcai homlokzata Kunhegyes, Rákóczi út 58. (hrsz: 2171)

A volt 2171 hrsz-on nyilvántartott, Kunhegyes, Rákóczi út 58. szám alatti ingatlanon található **Kenérgyár** Rákóczi utcai homlokzata. A megmaradt és többször átalakított, bővített épület utcai homlokzata a XIX. századelőn neobarokk jellegű stílusban épült. Az építés éve 1928-ban valószínűsíthető földhivatali bejegyzés szerint csendőr laktanyának épült. Jó ideig különféle funkciókat töltött be, majd a hetvenes években

kibővítették és pékséget alakítottak ki. A következő átépítés közel 10-15 éve történt, ahol már tudatosan kértük a homlokzat megtartását. Sajnos jelenleg használaton kívül áll.

Postahivatal Kossuth úti homlokzata Kunhegyes, Kossuth Lajos út 37.. (hrsz. 2345/1)

Magyar Posta Rt. tulajdonában lévő kunhegyesi 2345/1. hrsz-on bejegyzett Kossuth Lajos (régebben Kígyó út) út 37. szám alatti ingatlanon található Postahivatal épület Kossuth utcai homlokzata. Kunhegyesen az 1800-as évek közepétől volt posta, 1888-tól már távirda is működött a Kálvin utcai épületben. A posta szolgáltatások bővülése, küldemények felvétele, továbbítása, fogadása és a kézbesítések kibővülése miatt vált szükségessé új postahivatal megépítése, amely 1928-ban a város főutcáján eklektikus stílusban épült meg, kibővítve postamesteri szolgálati lakással. Építője feltehetőleg Kolosy Mór mérnök volt. Többszöri felújítás és bővítés során az eredeti homlokzatot a tulajdonos Magyar Posta jó gazda gondosságával minden esetben megmentette, illetve eredeti állapotában állította helyre.

Lakóépület homlokzat Kunhegyes, Kossuth Lajos út 6. (hrsz: 352)

Szabó István és felesége, Szabó Istvánná Széli Erzsébet tulajdonában lévő kunhegyesi 352 hrsz-on nyilvántartott, a természetben Kunhegyes, **Kossuth L. utca 6.** szám alatt található lakóépület Kossuth úti népi eklektikus stílusú homlokzatát, különös figyelemmel a Kunhegyesen egyedül fellelhető „Mátyásfejes” díszítőelemre.

Az épület az 1800-as évek közepén épült lopott-tornácos, csonkakontyolt nyeregtetős kivitelben, Kunhegyesre jellemző hosszfófalas szerkezeti rendszerű (un. redemptusház), amely így mintegy helyi építészeti stílusirányzat reprezentáns épülete. Az 1800-as évek végén tulajdonosa Vékony Imre és felesége, Csete Zsuzsanna (1898-ban vették meg a földhivatali tulajdoni lap szerint), majd a későbbiekben az Ulicsni család tulajdonába került, tőlük vásárolta meg a jelenlegi tulajdonos.

Lakóépület utcai homlokzata Kunhegyes, Kossuth Lajos út 4. (hrsz: 351)

Geszti Lajos tulajdonában lévő, kunhegyesi 351 hrsz-on nyilvántartott, a természetben Kunhegyes, **Kossuth L. utca 4.** szám alatti ingatlanon található polgári lakóépület utcai homlokzatát.

Az épület valószínűsíthetően az 1800-as évek végén épült eklektikus stílusban, megjelenésében a kor építészetének újdonságával hatott településünkön az utcával párhuzamos gerincű kontyolt nyeregtetős, polgári lakóház a háromosztatú oszlopdíszítésű homlokzatával, az ablakok oszlopos timpanonos díszítésével. Első ismert tulajdonosa Endrédi Mihály és felesége, akik 1912. május 7-én vásárolták meg. Építtetője nem ismert.

Lakóépület Kossuth és Zádor utcai homlokzata Kunhegyes, Kossuth Lajos út 47. (hrsz: 1961)

dr.Laky Zsoltné dr.Lévai Éva, id. Csiszér Miklós és Ifj. Csiszér Miklós tulajdonában

lévő kunhegyesi 1961 hrsz-on nyilvántartott, a természetben **Kossuth L. utca 47.** szám alatt található kétlakásos lakóépület (egykori Masáth-ház) népi eklektikus Kossuth- és Zádor utcai homlokzata.

Az épület az 1800-as évek közepén épülhetett, lakóépület és üzlet céljára. Az általunk ismert tulajdonosáról a köznyelvben Masáth-házként emlegetik. Az épület jól harmonizál a Kossuth úti iskola által is meghatározott utcai vonalvezetéssel. A tájegységre jellemző telektömb-határon beforduló saroképület, mint térszervező elem jelenik meg. A beforduló épületek az épület használójának zárkózottságára, a külvilágtól való elkülönödésére utalnak, amely e nehéz sorsú térségre jellemzően a gazdagságot, jómódot diszkréten eltakaró törekvést fejezik ki.

Masáth János hentes és mászáros mester (Kossuth u., saját ház)

1891. szeptember 14-én Kunhegyesen született. Szülei: Masáth Ferenc, Kúsz Róza. (Testvérei: Jenő, Ferenc, József, Erzsébet, Róza.) 1905-ben apjánál szabadult fel. Salgótarjánban volt segéd 1911-ig. 1922-ben lett önálló mester. Üzlete higiénikus, modern berendezésű, fővárosi nivójú volt. Saját készítésű hentesáruk is voltak. Tanoncoktató. Hosszabb ideig volt az Ipartestület előjáróságának tagja és tanoncvizsgáztató. Az első világháborúban a tengerészetnél szolgált (Prince Eugen, Viribus Unitis és a Rudolf hajókon), s mint tűzmester szerelt le. Bronz vit., mozg. érem, szóig, vaskereszt koronával, K. cs. k. tulajd. (JNSZVM) Tagja volt a község képviselő testületének. Neje Fülep Gizella volt. Gyermekai: Ilona és Anna. Meghalt 1948. május 13-án 56 éves korában.

Helyi területi védelem alatt álló érték

Macskaköves út Kunhegyes, Zádor utca (hrsz: 352)

Kunhegyes Város Önkormányzata tulajdonában lévő kunhegyesi 1457 hrsz-on bejegyzett Zádor utcai „Mack Adam” **macskaköves út** burkolatát és a talaj szint alatt húzódó falazott boltíves csapadék csatorna.

Kunhegyesen az első szilárdburkolatú út 1889-ben épült a Kossuth Lajos utcán a tanácsolótól a vasútállomásig, amely sajnos elbontásra került. A védelemre javasolt útszakasz valószínű a második ütemben 1890 és 1900 között épülhetett meg a fedett falazott csapadék csatornával, amelyhez a téglát a helyi téglagyár készítette.

Helyi védelem alatt álló temető

Kunhegyesen a Bihari úton lévő 2180 hrsz-ú lezárt izraelita temető területe, mely ma már kegyeleti park. A legkorábbi temetés évszáma: 1873. Gondnoki feladatok ellátója dr. Langerman István Bp.

Helyi természeti védelem

Helyi védelem alatt álló természeti értékek:

Kakat éri belvíz csatorna

A Kunhegyes Város Önkormányzata tulajdonában lévő kunhegyesi 318/4; 294; 406/1; 424; 454; 467; 483; 522;672 hrsz-ú belterületi Kakat éri belvíz elvezető csatorna.

A Kakat ér a Tiszának elbitangolt ágacska volt, amely a vízjárástól függően oda - vissza folydogált. Míg napjainkra már csak belvíz elvezetőként működik. A várost teljesen átszeli, és mint ökológiai folyosó működik.

Központi Park

A Kunhegyes Város Önkormányzata tulajdonában lévő kunhegyesi 1966, 1968, 1970, 1971, 1972 hrsz-on nyilvántartott ingatlanokon lévő Központi Park terület. Központi Park rózsza és angolkert.

Garay utcai gesztenyefasor (hrsz 2988)

A Garay úton, a 2988 hrsz-ú területen lévő dupla gesztenyefasor

Helyi értéktár elemei

A hatályos jogszabályok alapján a település múltjának, történelmének emlékei a helyi értéktár részei. A helyi értéktárban szereplő Kunhegyes város múltjához kötődő emlékek egy része a településképi rendeletből – a hatályos jogszabályokban meghatározott értékek körébe nem illeszthető, ugyanakkor egyéb módon védendő értékek a következők:

1. Református temető kriptáinak sora (hrsz. 3247)

2. dr Zsigmond Ferenc sírja (5. parcella, I. sor. 11. sír)

3. Református temetőben Iparosok emlékműve

Emléktáblából lett emlékmű, az I. világháborúban elesett kunhegyesi iparosok emlékére.

4. Katolikus temető családi sírboltjai

A Kolosy-család sírboltja

Kunhegyes mezőváros 19. századi helyi társadalmának vezetésében, szellemi és művészeti életében jelentős szerepet játszottak a Kulifay-, az Ilosvai Varga- és Kolosy-család tagjai. Az utóbbi két család eredetét tekintve Erdélyből származik. Életükben kifejtett munkásságuk és családi kapcsolataik révén a szálak Jászberénybe is elvezetnek.

Kolosy Lajos 1815-ben Kunhegyesen született. 1815. augusztus 26-án keresztelték meg. (Szülei: Kolosi Sándor és Kolosvári Julianna. Keresztstülei:

Major Gergely és Szőgyi Kata. Julianna testvére 1824-ben született. Nagyszülei: ?. Kolosy Pál és Czebe Júlia) Jogot végzett, s Kunhegyesen alapított családot. 1848-ban már a nagykun kerület vezérkarában volt esküdt, s ebben az évben feleségül vette Kulifay Zsigmond kunhegyesi református lelkész leányát, Juditot (1828-1885). Házasságukat gazdag gyermekáldás kísérte (Antal, Mór, Mathild, Iréné Elvira, Mária Anna, Berta). Tagja volt annak a delegációnak is, mely a Jászkunság igényeit megfogalmazó 12 pontot és az aranytollat vitte Kossuth Lajos pénzügyminiszternek. A Nagykunság tisztikarában (1850-54) alkapitányi tisztet töltött be, s törvényszéki bíró volt. A Hármas Kerületek egyik legjobban képzett jogásza volt, aki a művészetek, az irodalom területén is jártas volt, műfordítással is foglalkozott, s újságot is szerkesztett.

Csíkszentgyörgyi és kolosi Kolosy Antal ügyvéd (1851-1924) felesége Takácsy Etelka (1859-1938) feltehetően jászberényi származású, Takácsy Endre ügyvéd lánya. Kolosy Antal leánya, Kolosy Etelka sárvári Török Tibor (1884-1954; szolnoki vármegyei számvizsgáló, zongoraművész, zeneszerző) felesége lett. Mindannyian a kunhegyesi katolikus temetőben, a ravatalozótól jobbra pihennek.

5. Német Ókút

Kunhegyes, Kölcsey - Kossuth L. u. kereszteződésénél (hrs. 617) található parkban 2017-ben került helyreállításra az 1960-as években még működő kút, melynek elnevezése máig él a köznyelvben német Ókútként. Vízvételét azonban már nem lehetett visszaállítani.

Története: 1849. július havában az egész Nagykunság - Kunhegyes is - orosz és osztrák seregek birtokába jutott. Az osztrák-német sereg egy része az *Alsóvégen*, a *Kossuth Lajos útból* kiinduló *Kölcsey utcánál* levő téren álló okút mellett táborozott. Azóta e kutat Német ókútnak nevezték.

Mások szerint a magyarok az istállóban (ólban) adtak helyet a megszállóknak. Ezért az ól mellett lévő kutat Német-ólkútnak nevezték.

4. Kőkereszt - 30 honvéd sírja a katolikus temetőben

1849. február 4-től 1849. július 4-ig harminc magyar és tót nemzetiségű sebesült honvéd halt meg a Cserepes kocsmában berendezett tábori kórházban. Kunhegyesen 1849. március 22-én 16 ezer fős katonaság vonult át Vetter Antal honvédaltábornagy vezetésével. A környékről, még Szolnokról is a sebesült honvédeket összegyűjtötték, s itt ápolták. A szaporodó holttesteket három sírban egymásra rakták, s a tömegsírban lévőket mésszel leöntötték. A lakosság a három egyszerű hant elé 1910-ben emeltetett a honvédek emlékére kőkeresztet.

Védett gyűjtemények:

1. Józsa (Aranykalász) patika és gyógyszerár bútorzata és egyéb kiegészítő tárgyai

Józsa Sándor gyógyszerész

A Józsa család az 1600-as évek óta szerepel Kunhegyes történelmében, anyai ágon az ilosvai Vargák úgyszintén. Kunhegyes körzetében levő birtokaikon gazdálkodtak vagy jogot végezve Jász - Nagykun - Szolnok Vármegye közigazgatásában tevékenykedtek. Nevük a redemptióról szóló krónikákban éppúgy megtalálható, mint az 1848-as szabadságharcról maradt emlékekben.

Józsa Sándor gyógyszerész Kunhegyesen született 1902-ben. Édesapja Józsa Sándor, édesanyja Ilosvai Varga Ilona volt.

A családi hagyományokkal szakítva gyógyszerészeti oklevelet szerzett a Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetemen 1925-ben. 1929-ben kapott engedélyt gyógyszerészeti nyitására. Érthető, hogy Kunhegyesen kívánt patikát létesíteni.

Igényes ember lévén, korának egyik legkiválóbb belsőépítészét, Erhardt Ernőt bízta meg a gyógyszerészeti tervezésével. Az „Aranykalász” patika Kunhegyes legszebb gyógyszerészeti épületévé lett. A névválasztás, a bútorzat „aranykalász” motívumai, mind a kunsági föld szeretetét árasztják, amihez a Józsa család évszázadok óta kötődtek.

A patika 1930-ban nyílt meg. Ugyanebben az évben Józsa Sándor feleségül vette Maklár Lenkét, a polgári iskola tanárát, Maklár Károly kunhegyesi református lelkész - későbbi debreceni református püspök - leányát. Házasságuk haláláig tartott. Egy gyermekük született, 1931-ben, Judit.

Józsa Sándor a gyógyítást hivatásának tekintette. Patikáját nagy hozzáértéssel vezette 1950-ig, az államosításig. Az akkori rendelkezések értelmében saját patikájában nem maradhatott. A Hortobágy mellé Nagyivánra helyezték, s egy újonnan létesített gyógyszerészeti épülettel megbízták. Gyógyszerészként dolgozott nyugdíjáig. A Pest Megyei Gyógyszerészeti Vállalattól ment nyugdíjba. Megérte még 1975-ben aranydiplomája átadását. Egész életében nagy szeretettel emlékezett meg szülőföldjéről, amit elhagyni kényszerült. Lelkében mindig odatartozónak érezte magát és visszavágyott.

A kunhegyesi „Aranykalász” patikát különleges szépségéért és értékéért az Egészségügyi Minisztérium védetté kívánta nyilvánítani, de ez a kezdeményezés Józsa Sándor halálával abbamaradt. 1982-ben halt meg Budapesten. 80 évet élt.

2. Ilosvai Varga István hagyatéka

Ilosvai Varga István festőművész nevét 1995-ben a művész születésének 100. évfordulóján vette fel a városi művelődési központ. Ez alkalommal nyílt meg Bodonyi Emőke, a szentendrei Ferenczy Múzeum művészettörténetének rendezésében egy nagyszabású emlékkiállítás a művész legkiválóbb alkotásaiból.

A festőművész özvegye ekkor adományozta a városnak a művész fiatalkori grafikáinak és tanulmányrajzainak egy jelentős részét. Ezek a könyvtárban kerültek elhelyezésre, illetve néhány állandó kiállításra Művelődési Központban, a művész Pipás önarckép olaj portréjával együtt.

3. Oláh Lajos gyűjteményéből felajánlott részek

Ez csak mint a jövőben lehetséges eshetőség az egyes anyagok biztonságos tárolási és látogathatósági feltételek esetén. Eddigiekben konkrét ajánlatként merült fel Balla Gyula Kunhegyesi nyomdász a gyűjtő tulajdonában lévő hagyaték. Továbbá kunhegyesi épületek, lakóházak oromdíszei, kapuk ajtók vasalatai.

4. Ulicsni Árpádné csuhészobrai

Szintén a jövőre utaló lehetséges ajánlatként merült fel az alkotó férje, Ulicsni Árpádtól - megfelelő kiállítási és látogathatósági feltételek megléte esetén.

5. Kun Zsuzsanna csipke munkái

Az örökség kezelőjével még konkrét egyeztetés nem történt. Kun Zsuzsa mint a helyi csipkeverő hagyományok újraélesztője és gyakorlati átadója - munkássága került bele a Települési Értéktárba.

6. Párdi Mihály csiga és ásványgyűjteménye

Kunhegyesen született, majd Budapesten végezett gépjárműforgalmi tiszti iskolát és a MÁV-nál helyezkedett el. Nyugdíjba vonulásáig a VOLÁN helyi telepének vezetője. Gyűjtőszennvedélye az 1930-as évek elején kezdődött.

1965-ben megvásárolta dr. Petrikovics László szerencsi orvos tengeri csiga- és kagyló gyűjteményét. Az akkor bőrröndnyi anyag több tízezer darabból állóvá nőtte ki magát.

Több országból személyes gyűjtése, vásárlásai és 4-5 kisebb gyűjtemény megvétele útján vált országosan egyedülálló, muzeális értékű anyaggá.

Benne:

tengeri csigák, kagylók, korallak, tengeri csillagok és más tengeri puhatestű állatok mészvázai

- ősmaradványok (több millió éves állatok és növények mészvázai)
 - ásványok, ék- és féldrágakövek, gyógyító ásványok
 - okmány és postabélyegek, papír- és ércpénzek
- képeslapok, szentképe, különféle termékek címkéi, kaktuszok.

Legféltettebb kincse az a 92 dkg-os gipszrózsa, amely Ilosvai Varga István festőművész ajándéka.

Kelet-Magyarország 27 városában több mint 50 kiállítása volt. Szerepelt rádióban, televízióban, több cikk jelenet meg róla országos és regionális lapokban. Tagja volt több tudományos társaságnak és baráti körnek.

Kunhegyes város 1998-ban gyűjteményének nagy részét megvásárolta, ikongyűjteményét a római katolikus egyháznak ajándékozta.

Összefoglalás

Kunhegyes város településképeinek védelméről szóló rendelet a jóváhagyott településképi arculati kézikönyvvel összhangban meghatározza azokat a művi és természeti értékeket, melyek a településképi, az építészeti hagyományok, értékek miatt a város számára védendők. A településképi rendelet melléklete a védett értékeket tételesen felsorolja, a védelem módját és a védelem alá helyezés szabályait pedig a településképi rendelet tartalmazza. A védett értékek sora a településképi rendeletben leírtak alapján bővíthető.

Jelen dokumentumban felsorol helyi értéktár elemei a településhez kötődő alkotások révén további elemekkel bővülnek, melyek külön értéktárban kerülnek felsorolásra, dokumentálásra és ezen értékek megőrzése a jövő nemzedék számára a település számára kiemelt jelentőségű.

Szolnok, 2020. szeptember hó

Kiszelovics Ildikó

vezető településrendező tervező